

Provinciaal depot bodemvondsten

Duurzaam model voor de toekomst

Annelies van der Horst
Justin de Kleuver

RAPPORT

Provinciaal depot bodemvondsten

Duurzaam model voor de toekomst

Annelies van der Horst
Justin de Kleuver

Amsterdam, 15 augustus 2016

Annelies van der Horst
senior adviseur kunst & cultuur
avanderhorst@dsp-groep.nl
M 06 20874709

Justin de Kleuver
onderzoeker
jdekleuver@dsp-groep.nl
M 06 43123460

Inhoud

1	Inleiding	4
2	Samenvatting.....	5
3	Onderzoeksresultaten.....	7
3.1	Wettelijke taken en afspraken	7
3.2	Het huidige provinciaal depot bodemvondsten Flevoland	9
3.3	Ontwikkelingen en beperkingen	12
3.4	Conclusies.....	17
4	Varianten voor de toekomst.....	18
5	Uitwerking variant 1 en 4	21
 Bijlagen		
	Bijlage 1.....	28
	Bijlage 2.....	29
	Bijlage 3.....	32

1 Inleiding

Als eigenaar van bodemvondsten is Flevoland net als elke provincie in Nederland wettelijk verplicht om een depot in stand te houden voor archeologische vondsten en de bij de vondsten behorende documentatie. Dat depot is sinds 2004 onderdeel van Nieuw Land Erfgoedcentrum (NLE) in Lelystad en leunt op een gemeenschappelijke regeling. Nu de museale taken en taken op het gebied van collectiebeheer van NLE samen met andere partijen opgaan in Batavialand wordt de gemeenschappelijke regeling hervormd. Dit is het moment voor de provincie Flevoland om opnieuw na te gaan hoe zij de wettelijk taak in de toekomst het beste kan (laten) uitvoeren.

In opdracht van de Provincie Flevoland heeft DSP-groep een onderzoek uitgevoerd naar een toekomstbestendig provinciaal depot dat voldoet aan de geldende wet- en regelgeving. Hoewel het een mogelijkheid is dat het provinciaal depot onderdeel van Nieuwe Land Erfgoed en straks van Batavialand blijft, heeft de provincie ons gevraagd om ook naar andere modellen en varianten te kijken. In deze rapportage beschrijven we eerst de bevindingen (hoofdstuk 2), de varianten (hoofdstuk 3) en daarna werken we twee varianten uit (hoofdstuk 4).

Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek is uitgevoerd in de periode mei – juli 2016. Er is gebruik gemaakt van relevante documentatie over het provinciaal depot, provinciaal beleid, NLE en Batavialand. Ook spraken we verschillende partijen en deden een uitgebreide internetsearch. Een overzicht van de geïnterviewden treft u aan in bijlage 3.

2 Samenvatting

Bij het vormgeven van een duurzaam model voor de toekomst is het belangrijk dat de provincie Flevoland een keuze maakt welke autonome taken zij bij het provinciaal depot vindt behoren bovenop de verplichte wettelijke taken. Ook is het de vraag wie die autonome taken het beste uit kan voeren. Is dat het depot zelf of een andere instelling waar het depot onderdeel van uit gaat maken? Uit de vergelijking met de andere provincies blijkt dat de keuzes die de andere provincies maken voor de uitvoering van de wettelijke taak provinciaal depot variëren. De grootste variaties zien we terug in de zogenaamde plustaken: de mate van publieksopenstelling, publieksparticipatie en publieksactiviteiten.

Uit het onderzoek blijkt dat het provinciaal depot bodemvondsten in oppervlakte moet worden uitgebreid, beter aan de voorwaarden van klimaat en mogelijke wateroverlast moet voldoen en dat de fysieke toegankelijkheid verbeterd kan worden. Ook moet er een (tijdelijke) dubbelfunctie worden ingesteld om de overdracht van de huidige beheerder naar zijn opvolger tijdig, goed en verantwoord te regelen. De archeologische expertise verbonden aan het depot kan daarnaast uitgebreid worden door een samenwerking met (elders aanwezige) archeologisch adviseurs en het aanstellen van een assistent beheerder. Daarnaast moet er een keuze gemaakt worden voor de inzet op de aanpak van de achterstand in digitalisering en het toegankelijker en beter opslaan en ontsluiten van digitale documentatie. Daarbij kan Flevoland meedoen met de andere provincies, maar dat vraagt wel een financiële investering.

De uitvoering van de huidige taken van het provinciaal depot leunt voor een deel op andere faciliteiten en expertise in NLE. Wanneer het provinciaal depot in de toekomst geen onderdeel zou worden van Batavialand is een ontvlechting van taken en budgetten noodzakelijk. Batavialand heeft de ambitie het hele Verhaal van Flevoland te presenteren en ziet daarbij een wezenlijke rol voor de provinciale collectie bodemvondsten. Daarbij komt dat Batavialand de ambitie heeft om een kenniscentrum (Cornelis Lelycentrum) in te richten waar het provinciaal depot en het maritiem depot onderdeel van uit gaan maken. De financiering van de ambities van Batavialand en de toekomstige exploitatie van Batavialand/ inrichting Cornelis Lelycentrum is echter nog niet rond.

De gemeenten Almere en Noordoostpolder (Museum Schokland) willen gebruik (blijven) maken van de collecties van het provinciaal depot voor eigen publiekspresentaties. De gemeente Almere heeft de ambitie om een gemeentelijke depot in te richten. Gemeenten hechten aan een goede uitvoering van de provinciale taken archeologie en vinden dat deze taken in de toekomst zichtbaar moeten blijven. De provinciale taken archeologie en monumentenzorg mogen niet afhankelijk worden van een meer commercieel verdienmodel.

Uit deze constatering volgt dat er voor de toekomst van het provinciaal depot vier varianten mogelijk zijn. Uit deze vier kozen provincie en DSP-groep er twee voor nadere uitwerking:

- Het onderbrengen van het provinciaal depot bij Batavialand.
- Het combineren van het provinciale en een gemeentelijke depot en scheiden depot/publieksfuncties.

Wat betreft een duurzame toekomst voor het provinciaal depot bodemvondsten adviseert DSP-groep de provincie om voor de eerste variant te kiezen. De wettelijke taak voor het in stand houden van het depot en het voldoen aan de kwaliteitseisen (inhaalslag) kunnen in variant 1 mee in de ontwikkeling van Batavialand. Door daarin mee te gaan zal de provincie wel moeten investeren, maar die investering is lager dan in de andere optie. Het provinciaal depot kan binnen Batavialand samenwerken met de expertise van het maritiem depot, het archief en de collectie- en publiekstaken die nu onderdeel zijn van NLE. Ook kan het depot als onderdeel van Batavialand bruiklenen blijven verstrekken aan het Huis voor de Archeologie in Almere en Museum Schokland. Tot slot biedt de eerste variant de provincie de mogelijkheid om een heldere scheiding aan te brengen tussen de wettelijke taken en de autonome taken. De eerste worden één op één gekoppeld aan de depotfunctie, de tweede maken straks onderdeel uit van de **afspraken** die de provincie maakt met Batavialand. Onderdeel van die afspraken is een herkenbare positie van de geschiedenis van Flevoland binnen het brede verhaal van de lage landen.

3 Onderzoeksresultaten

In dit hoofdstuk vatten wij de onderzoeksresultaten van documentatieonderzoek, interviews en een vergelijking met andere provincies samen en trekken wij conclusies.

3.1 Wettelijke taken en afspraken

Archeologie is geen vrijblijvende sector; onderzoek, vondsten, opslag en presentatie zijn aan wetten en regels gebonden. Voor een goede toekomst van het provinciaal depot is het van belang dat wat moet (die wetten en regels) goed in beeld te hebben en zo ook de 'vrije' ruimte te duiden, de ruimte waar de provincie een aantal eigen keuzen kan gaan maken.

Van groot belang voor wet en regelgeving is de invoering van het Europese verdrag van Malta (1992). Na ondertekening van dat verdrag moet bij ruimtelijke ontwikkelingen meer rekening gehouden worden met archeologie. Belangrijke principes zijn: behoud in situ, een verplichting tot onderzoek, de verstoorder betaalt en aandacht voor en onderzoek naar archeologie vooraan in het ruimtelijk proces. Sinds de invoering van de Monumentenwet (1988)¹ en de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (Wamz 2007) hebben gemeenten meer wettelijke taken ten aanzien van archeologie gekregen en zijn in de meeste gevallen hoofverantwoordelijk voor vergunningverlening. Gemeenten moeten rekening houden met archeologische waarden in bestemmingsplannen.

Provincies en archeologie

Binnen het stelsel van de erfgoedzorg waar archeologie onder valt hebben naast gemeenten ook provincies wettelijke taken. taken die voortkomen uit afspraken met het Rijk (semi wettelijke taken) en een aantal taken die de provincie wel of niet kan uitvoeren (autonome taken). Wanneer we kijken naar provincies, dan zien we dat elke provincie voor het inrichten van haar archeologiebeleid als het ware een 'staalkaart' tot haar beschikking heeft, met (wettelijk) verplichte onderdelen en een vrij te kiezen beleidsruimte.

Noot 1 De Monumentenwet gaat met ingang van 1 juli 2016 voor een deel op in de Erfgoedwet en voor het andere deel met ingang van 2018 in de Omgevingswet.

Wettelijke taken provincie	Basis beleid, instrumentarium en uitvoering	Facultatief
Advisering, toetsing, vergunningverlening bij ontgroningen, grensoverschrijdende projecten/ MER-plichtige ingrepen	Beleid: archeologie als onderdeel van het cultuurbeleid en omgevingsbeleid	Publieksbereik en publieksactiviteiten
Provinciaal archeologisch depot / vergunningverlening gemeentelijk depot	Beleidsinstrumenten: cultuurhistorische leidraden, provinciale archeologische monumenten, verordeningen en cultuurhistorische waardenkaarten	Participatie en vrijwilligers
Interbestuurlijk toezicht	Uitvoering en ondersteuning: steunfunctie, servicecentra, regioarcheologen	Educatie binnen en buiten onderwijs
	Overleg en kennisdeling met gemeenten (wettelijke taken)	Projectsubsidies archeologische projecten en activiteiten

De taak archeologisch depot

De provincie is wettelijk verplicht een depot in stand te houden waarin archeologische vondsten die in die provincie zijn gevonden bij het doen van opgravingen kunnen worden opgeslagen. De deponhouder (in dit geval dus de provincie) is tevens eigenaar van de vondstmateriaal. Als een gemeente in die provincie zelf beschikt over een depot, dan wordt de gemeente de eigenaar van de vondstmateriaal die gevonden zijn bij opgravingen binnen de gemeentegrenzen. Op dit moment heeft geen enkele gemeente in Flevoland een eigen archeologisch depot. De opslag van vondsten en bijbehorende documentatie moet zodanig plaatsvinden dat dit uit een oogpunt van *behoud en toegankelijkheid* verantwoord is. Volgens de wet op de archeologische monumentenzorg zijn de volgende taken verplicht:

Verwerven: Het ontvangen en in het depot opnemen van vondsten en de bijbehorende documentatie. Hierbij hoort ook het verschaffen van informatie en voorzieningen aan de gemeenten en andere leveranciers van vondsten zodat zij die op de juiste en gewenste manier in het depot kunnen deponeren.

Bewaren: Het bewaren van alle vondsten, monsters en originele documentatie in woord en beeld in het depot. Alle materiaal staat geordend op een standplaats, waar zodanige condities heersen dat vondsten, monsters en documentatie zo stabiel mogelijk kunnen worden bewaard.

Registreren: Het vastleggen van informatie over de gedeponeerde vondsten in systemen, zodat de toegankelijkheid van vondsten, monsters en documentatie is gewaarborgd.

Conserveren: Alle handelingen die bijdragen aan het duurzaam stabiel houden van de materiële staat van de gedeponeerde vondsten: het gehele scala van verpakken (passieve conservering) tot het volledig restaureren van objecten.

Toegangverlening: Het verlenen van toegang aan derden tot de informatie over de collectie als de collectie zelf (vondsten, monsters) voor onderzoeks- of andere doeleinden (art. 9, Verdrag van Valletta).

Deze laatste taak kan zowel smal (bezoek aan het depot moet mogelijk zijn bijvoorbeeld voor onderzoekers en op aanvraag) als breed (tentoonstellingen, rondleidingen en educatie) worden ingevuld. Het is aan de provincie om daar een eigen beleidskeuze in te maken. De provincie Noord-Holland kiest bijvoorbeeld nadrukkelijk voor een brede toegankelijkheid. Het gaat niet alleen om de fysieke toegang tot de collectie voor onderzoeksdoeleinden, maar ook het bredere publieksbereik valt hier onder. Die provincie koos voor nieuwbouw en realiseerde daar haar ambities: in het nieuw gebouwde Huis van Hilde bevindt zich het depot, een vaste permanente tentoonstelling, wisselexposities en een aanbod van educatieve en publieksactiviteiten.

Kwaliteitseisen

Niet alleen moet de provincie een aantal wettelijke taken uitvoeren, die uitvoering moet ook aan kwaliteitseisen voldoen. De kwaliteitseisen waaraan het depotbeheer moet voldoen zijn onderdeel van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA). In het KNA-protocol 4010 Depotbeheer staan de nadere voorschriften, normen en aanbevelingen verwoord voor de uitvoering van de wettelijke taken zoals ontvangst, opslag en registratie van in ontvangst genomen materialen. De Erfgoedinspectie gebruikt de KNA als uitgangspunt bij de inspectiebezoeken aan de individuele provinciale depots en deze houden weer toezicht op de eventuele gemeentelijke depots in de eigen provincie. De Erfgoedinspectie bracht in 2015 een rapport uit over het provinciaal depot Flevoland en recent in juni 2016 over alle provinciale depots samen (Graven in depots door de Erfgoedinspectie).

3.2 Het huidige provinciaal depot bodemvondsten Flevoland

Voordat we overgaan tot een analyse van de ontwikkelingen en beperkingen die van invloed zijn op de toekomst van het provinciaal depot en de uitwerking van de verschillende oplossingsrichtingen beschrijven we eerst het huidige provinciaal depot bodemvondsten.

In 2004 werd het provinciaal depot bodemvondsten provincie Flevoland onderdeel van NLE. De provincie droeg het beheer van de collectie en de bijbehorende formatie en budget daarbij ook formeel over aan NLE (openbaar lichaam Nieuw Land Erfgoedcentrum). Daarvoor was het depot (in 1993) ondergebracht bij Nieuw Land Poldermuseum. Het provinciaal depot bewaart alle archeologische vondsten uit de provincie met uitzondering van schepen en hun inventaris. De collectie beslaat de vroegste bewoningsgeschiedenis tot aan 1945.

Taken

Het huidig depot voert de volgende taken uit:

Wettelijke taken:

- Verwerven, bewaren, registreren en conserveren van bodemvondsten en de bijbehorende documentatie (wettelijke taken).
- Het depot verzorgt het bruikleenverkeer met musea en andere onderzoeks- en tentoonstellingscentra (Museum Schokland, Presentatie Almere, Rijksmuseum van Oudheden en bijvoorbeeld universiteiten) (wettelijke taak).

- Het depot is toegankelijk voor onderzoekers en geeft op verzoek rondleidingen in het depot. (wettelijke taak).

Semi-wettelijke/ gemengde taken:

- Het depot biedt huisvesting aan de Archeologische Werkgemeenschap Flevoland (amateurarcheologen) die bij verschillende werkzaamheden ondersteuning biedt (huisvesting en activiteiten zijn autonome taak, ondersteuning kan ook de ondersteuning van een wettelijke taak betreffen).
- Het depot beantwoordt vragen van organisaties, particulieren en gemeenten (aanvullend aan SAMF-soms ter plekke in het veld) (gemengde taak).

Autonome taken:

- Het depot draagt bij aan publiekspresentaties in met name NLE (autonome taak).
- Het depot verzorgt een tweewekelijks radioprogramma in de provincie Flevoland (autonome taak).

We zien dat het depot de wettelijke taken, semi wettelijke taken en een aantal autonome taken uitvoert. Omdat het depot onderdeel uitmaakt van NLE kan een deel van die autonome taken die het depot uitvoert ook voortvloeien uit de overige afspraken die de provincie met NLE heeft gemaakt. Dit is nu niet gescheiden. Dat geldt bijvoorbeeld voor de uitvoering van de publiekspresentaties: een autonome taak die voortvloeit uit de kernactiviteiten van de organisatie waar het depot onderdeel van uit maakt. Anders gezegd, met de keuze om het provinciaal depot onder te brengen in NLE koos de provincie ook voor een brede publiekstaak.

Collectie

De collectie wordt bewaard in een anorganisch (107 m²) en een organisch depot (29,3 m²). De collectie is gewaardeerd in een A, B en C categorie². De A collectie staat voor een deel op zaal (NLE en Museum Schokland). De collectie bestaat uit vondsten en ongeveer 10 grote objecten. De bijbehorende documentatie wordt op papier en digitaal aangeleverd. Dit wordt bewaard in depot en in het studiecentrum NLE. De collectie wordt geregistreerd in TMS (The Museum System). Het provinciaal depot draait op de server van NLE.

Personeel en expertise

Het provinciaal depot heeft een depot beheerder voor 1,0 FTE BBRA schaal 8. Het depot werkt daarnaast met vrijwilligers. Op dit moment is er een vrijwilliger die als assistent van de beheerder optreedt. Het provinciaal depot maakt gebruik van expertise binnen NLE (en vice versa) zoals in publieksbereik, communicatie en de ondersteuning van gemeenten op archeologie en monumentenzorg (SAMF). Het depot maakt organisatorisch onderdeel uit van het product 'Archief' binnen NLE.

De depotbeheerder houdt formeel toezicht op het depot is in ieder geval verantwoordelijk voor de volgende processen (KNA-richtlijn):

Noot 2 Dit betreft de waardering van de collectie: A. Objecten die behoren tot de top van het Nederlandse Cultuurbezit (topstukken), B. Objecten met een hoge attractie- of presentatiewaarde, C. Objecten die behoren tot het verzamelgebied, maar geen grote culturele waarde vertegenwoordigen, D. Objecten die niet in de collectie passen en in aanmerking komen voor afstoting.

- het aanleveren en in ontvangst nemen van originele documentatie;
- het aanleveren en in ontvangst nemen van vondsten en monsters;
- de opslag en registratie van het in ontvangst genomen materiaal.

En daarnaast:

- publieksgerichte en begeleidende werkzaamheden;
- overige werkzaamheden (bijdrage aan overleg, projecten, educatie etc.)³.

Huisvesting

Het provinciaal depot is gevestigd op de begane grond van de archieftoren van NLE en heeft daarnaast een werkkamer in het kantoorgedeelte van NLE.

Provinciaal beleid

De provincie droeg in 2005 onderdelen van het provinciaal archeologiebeleid waaronder beheer van het depot over aan NLE. De provincie koppelde het depot organisatorisch aan NLE en hevelde taken, producten, middelen en capaciteit over. Daarbij droeg zij ook het beheer van de collectie bodemvondsten over (de collectie blijft eigendom van de provincie Flevoland). Zie bijlage 1 voor een overzicht van de in 2005 overgedragen taken en de daarbij geldende bepalingen.

Kosten

Met de overdracht van taken en beheer is een subsidiebedrag gemoeid van afgerond 78.000 euro (2016)⁴. Dit subsidiebedrag maakt onderdeel uit van de totale provinciale subsidie aan NLE. De daadwerkelijke kosten van het depot zijn echter hoger doordat huisvesting en diensten binnen NLE nu niet naar het depot worden toegerekend. Volgens opgave van NLE bedragen de totale jaarlijkse kosten van het depot (indien deze kosten aan het depot toegerekend zouden worden) ruim 113.000 euro.

Jaarlijkse kosten toegerekend aan provinciaal depot (opgave NLE)

	Kosten
Personeelskosten beheerder depot	59.500
Afschrijvingskosten activa	17.000
Onderhoud gebouwen/installaties/inventaris	13.500
Belastingen en zakelijke lasten	2.000
Verzekering	1.500
Schoonmaakkosten	4.000
Bewakingskosten	1.500
G/W/E	8.000
Overige huisvestingskosten	500
Werkkleding	250
Verpakkingsmateriaal	1.500

Noot 3 De provincie Zeeland plaatste een uitgebreide functiebeschrijving op Internet (gelezen 25 juli 2016). Zie <http://www.scez.nl/uploads/pdf/Functiebeschrijving%20Depotbeheerder.pdf>

Noot 4 Met ingang van 2005 voegde de provincie Flevoland een budget van 70.606,- euro toe aan het product Nieuw Land Erfgoedcentrum. Dit bedrag was opgebouwd uit: 38.205,- euro salariskosten, 12.400 euro exploitatie depot, 2.000,- euro licentie catalogus, 5.000,- euro archeologische veldcursus, 8.000,- euro conservering en restauratie vondsten en 5.000,- euro registratie en documentatie waarnemingen. (ondertekende overeenkomst, 04 02 2005). In 2013 was het budget geïndexeerd tot ruim 77.000, euro en in 2016 tot afgerond 78.000,- euro (bron gegevens 2016: Batavialand transitieplan 2016).

Restauratiekosten	1.500
Kantoorkosten	500
Automatiseringskosten	2.000
Totaal	113.250

3.3 Ontwikkelingen en beperkingen

Bij het ontwerp van varianten voor een duurzaam toekomstmodel van het provinciaal depot moeten we rekening houden met (verwachte) ontwikkelingen en beperkingen die we uit het onderzoek hebben weten te destilleren. In deze paragraaf geven we die weer.

Wetten en regelingen

Een deel van de monumentenwet en de wet tot behoud cultuurbezit gaan per 1 juli 2016 op in de Erfgoedwet. Dit leidt voor de wettelijke taak provinciaal depot niet direct tot wijzigingen. Met de komst van de Erfgoedwet wordt de certificering binnen de archeologische beroepsgroep (de actorregistratie) ingevoerd. De provincie Utrecht kiest er voor om met ingang van 2018 ook voor het provinciaal depot certificering te regelen. Provincies zijn daar echter niet toe verplicht.

Erfgoedinspectie

Op 11 november 2015 publiceerde de Erfgoedinspectie een rapport over het provinciaal depot bodemvondsten Flevoland. Deze inspectie maakt onderdeel uit van een inspectie van alle provinciale depots. In het rapport constateert de Erfgoedinspectie naast veel positieve punten een aantal knelpunten bij het huidige depot die om een oplossing vragen. Het betreft (samengevat):

- ruimtegebrek in het provinciaal depot (voor 95% gevuld, zie ook hierna onder depot);
- beveiliging - en alarmsysteem voor wateroverlast ontbreekt;
- ruimte voor opslag van (onbewerkte) monsters ontbreekt, idem voor DNA materiaal;
- kennisbundeling bij een enkele professionele medewerker is kwetsbaar;
- documentatie ligt verspreid op twee locaties in NLE;
- achterstand in digitalisering (van ontvangst en bewaarfunctie, beleid ontbreekt);
- geen publieke digitale beeldbank.

Vanaf 2016 wordt in de KNA het digitaal werken uitgangspunt. Hieraan kan het provinciaal depot Flevoland nog niet aan voldoen, wat overigens ook voor de andere provincies geldt. Wat het rapport van de Erfgoedinspectie onderstreept is onze eerdere bevinding dat het provinciaal depot met een aantal taken en voorwaarden leunt op NLE. Dat zien we in beleid, bedrijfshulpverlening, communicatie, publieksbereik, de digitale verwerking en het gebruik van de server. Die afhankelijkheid is logischerwijs ontstaan in de loop der jaren en heeft invloed op de uitwerking van varianten voor de toekomst.

Depot

Het depot heeft een depotbeheerder die sinds 35 jaar deze functie vervult. De depotbeheerder gaat in juni 2018 met pensioen. Veel kennis van de provinciale archeologie (de landgebonden archeologie), de vondsten, documentatie en het reilen en zeilen van het depot bevindt zich in het

hoofd van de beheerder. Zolang er geen opvolging en overdracht geregeld is, is dat kwetsbaar. Om de opvolging goed te laten verlopen en kennis over te dragen moet er tijdelijk een tweede FTE naast de depotbeheerder geregeld en gefinancierd worden. Naast het vraagstuk van de opvolging wijzen gesprekspartners er ook op dat 1 FTE beperkt en kwetsbaar is en dat er in sommige gevallen wetenschappelijke archeologische kennis mist.

Uit de vergelijking met andere provincies blijkt dat de meeste provinciale depots naast de depotbeheerder vaak ook een tweede betaalde kracht (0,5 FTE) hebben. Dit betreft de assistent beheerder. Ook valt op dat de functiewaardering in andere provincies iets hoger ligt dan in de provincie Flevoland⁵. De provincie Gelderland heeft recent een archeoloog toegevoegd aan de formatie van het depot. Dit betreft de adviseur archeologisch onderzoek in gebiedsontwikkelingen en ontgroningen. Ook in andere provincies zien we dat een provinciaal archeoloog of adviseur (op afstand) taken uitvoert ten behoeve van de depotfunctie (verantwoordelijk voor inhoud beheer, formuleren (collectie)beleid, publieksvoorlichting, bestuurlijke advisering etc.)

Er is ruimtegebrek in het depot; het anorganisch depot is te vol en voldoet daarmee niet meer aan de ARBO-voorwaarden en in het organisch depot is nog beperkt ruimte. Een inschatting gemaakt door de depotbeheerder en NLE gaat uit van een toekomstige behoefte van totaal 65m² extra. Daarnaast voldoet het klimaatbeheerssysteem volgens dezelfde bronnen niet meer helemaal en kan de depotopstelling publieksvriendelijker door de vondsten meer zichtbaar op te slaan in plaats van in dozen zoals nu.

In het meerjarenbeleidsplan 2015 – 2018 van het provinciaal depot staat een voorlopige begroting voor de noodzakelijke verbouwing:

Voorlopige begroting voor deze verbouwing

Activiteit	Kosten
Verhuizen en opslag collectie	5.000
Stofdichte tent plaatsen en muren verwijderen	10.000
Deur dicht en quarantaineruimte*	2.000
Klimaatkasten verplaatsen	8.000
Lbk-buizen afbouwen, dicht en omleiden*	2.000
Nieuwe muren plaatsen en afwerken*	5.000
Gelijk gieten van de sleuven en alu-vloer (gietvloer)*	2.000
Alu- vloer*	12.000
Verrijdbare stellingen organisch depot	20.000
Verrijdbare stellingen anorganisch depot	25.000
Aanleg en verplaatsing elektra en klimaatkasten*	8.000
Klimaatkasten en aansluitingen terugbouwen*	10.000
Aanpassing verlichting*	6.000
Rookmelders*	2.000
Plafond schilderen*	5.000
Schilderkosten algemeen*	2.000
Onvoorzien 5%	6.200
Totaal	120.000

Noot 5 Flevoland hanteert salarisschaal 8 BBRA, elders zien we variatie tussen schalen 9 en 11 BBRA.

* Deze kosten kunnen worden meegenomen bij een eventuele overname van het eigendom van het gebouw door de provincie en de bijbehorende aanpak van (achterstallig) onderhoud. Dat geldt ook voor de installatie van een meldsysteem wateroverlast (niet alleen voor depot).

Digitalisering

Zoals hierboven al aangehaald constateert de Erfgoedinspectie dat 'de provinciale depots ingehaald zijn door de snelle ontwikkelingen in de digitalisering van de opgravingsdocumentatie. De digitaal gegenereerde kennisdata worden op servers in de provinciale depots opgeslagen, maar kunnen niet altijd gecontroleerd of geraadpleegd worden, omdat de benodigde software ontbreekt. Op termijn zal de omvang van dit probleem toenemen als gevolg van het incurant raken van software(versies)'. Deze constatering geldt ook voor het depot in de provincie Flevoland.

De provincie Noord-Brabant heeft in afstemming met andere provincies en met DANS (e-depot) het initiatief genomen tot de ontwikkeling van een nieuw digitaal systeem waarmee het collectiebeheer wordt geautomatiseerd, de dienstverlening verbeterd en de mogelijkheid wordt gecreëerd om opgravingen en onderzoek digitaal aan te leveren (en zonder verlies van data, reconstructies en visualisaties te ontsluiten). Met een nieuw systeem en de overdracht van data via de pakbon kan het depot ook direct nagaan of het aangeleverde onderzoek aan de kwaliteitsnormen voldoet en zijn de onderzoeken ook digitaal direct toegankelijk voor onderzoekers en universiteiten. Noord-Brabant is met het project gestart, de provincies Utrecht en Gelderland gaan op dit moment mee en de bedoeling is dat daarna meer provincies aansluiten. Er zijn meer provincies die op dit moment TMS, het systeem dat het provinciaal depot Flevoland gebruikt, toepassen. Het overzetten van data van TMS naar het nieuwe systeem kost tijd en inzet, maar lijkt mogelijk. Afhankelijk van de ontwikkelingsfasen en het aantal provincies dat deel gaat nemen kan op termijn een inschatting van kosten worden gemaakt en dus ook van de bijdrage die van elke deelnemende provincie wordt verwacht. Het ligt voor de hand dat ook de provincie Flevoland aansluit bij deze ontwikkeling.

Naast het digitaal beheer van de collectie bereiden de provincies samen met de rijksoverheid en DANS de komst van een gezamenlijk e-depot voor. In de loop van 2016 wordt de haalbaarheid hiervan bekend en kunnen de provincies besluiten of zij wel of niet met deze oplossing voor een gezamenlijk e-depot instemmen.

Het is daarom aan Flevoland om in de loop van 2016 besluiten te nemen over deelname in het e-depot (samen met de andere 11 provincies) en deelname in de transitie naar een nieuw depotbeheerssysteem. Los van de beslissing zal het provinciaal depot in ieder geval een inhaalslag moeten maken in digitalisering (registratie en beheer, beeld en opslag documentatie).

Batavialand

Bataviawerf, NLE en RCE-Lelystad liggen aan de basis van Batavialand. Het doel is een samengaan van de organisaties en het verbeteren en vergroten van het publieksbereik door het beter inzetten van kennis, expertise, middelen en collecties. Resultaat is een 'erfgoedpark van de lage landen' dat de overgang van land naar water aan een breed publiek presenteert. In die presentatie komt ook aandacht voor het verhaal van Flevoland. Hoe groot die aandacht straks is en welke vorm die krijgt is nog niet duidelijk.

Onderdeel van de plannen binnen Batavialand is een kenniscentrum (eerst als naam voor een verzameling van functies, op termijn ook in een nieuw te bouwen gebouw) met de naam Cornelis Lelycentrum. Dat moet *het* kenniscentrum worden voor geschiedenis, water, schepen, (maritieme) archeologie, watermanagement en inpoldering. Het centrum zal bestaan uit de collecties van het provinciaal depot bodemvondsten, het nationaal scheepsarcheologisch depot (RCE) en de museumcollectie Nieuw Land Poldermuseum in samenwerking met het archief. Het archief gaat organisatorisch niet op in Batavialand, maar blijft daar wel gehuisvest en zal functies gaan delen. De plannen van Batavialand worden in fases gerealiseerd, deels omdat delen van Batavialand waaronder de vestiging van het Cornelis Lelycentrum, nog niet financieel gedekt zijn.

Batavialand dt dat het provinciaal depot past in de plannen, omdat het depot met de daarin opgeslagen collectie en de bijbehorende kennis een aanvulling zijn op de andere collecties en expertise die straks onderdeel vormen van het erfgoedpark. De archeologische collectie is een wezenlijk onderdeel van het Verhaal van Flevoland dat ook in een lijn verteld moet kunnen worden. Binnen de huidige huisvesting (de archieftoren) neemt de benodigde ruimte voor het archief af en kan het provinciaal depot de benodigde uitbreiding realiseren mits de provincie de kosten voor verbouwing, inrichting en tijdelijke extra formatie op zich neemt. Opname in Batavialand betekent niet alleen meer ruimte voor het provinciaal depot, maar ook een combinatie van kennis, collecties, presentaties en publieksbereik. Het provinciaal depot heeft zelf een lichte voorkeur voor een toekomstige combinatie van depot, SAMF en het archief om vandaar uit de samenwerking met Batavialand aan te gaan.

Onderdeel van Batavialand is het maritiem depot (2 FTE) voor de scheepsarcheologische rijkscollectie, dat per 1 november verhuist naar de archieftoren van NLE en boven het provinciaal depot wordt gevestigd. De verhuizing is niet alleen een gevolg van de plannen voor Batavialand maar ook ingegeven door een bezuiniging van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. De integratie in Batavialand is bedoeld om toch onderzoek te kunnen blijven doen en publiekspresentaties mogelijk te maken. De bezuiniging heeft wel als gevolg dat een aantal restauratie – en conserveringstaken niet meer in het depot kunnen worden uitgevoerd, het depot minder toegankelijk zal zijn en delen van de collectie zullen worden uitgeleend of opgeslagen in een opslag in Amersfoort. Onderdeel van de toekomstvisie van Batavialand is dat deze voor het publiek interessante functies op een later moment weer worden toegevoegd. Het maritiem depot is voorstander van een nauwe samenwerking met het provinciaal depot omdat met de combinatie van beide collecties één verhaal verteld kan worden. Ook kan door de samenwerking expertise worden gedeeld en het publieksbereik vergroot. Samenwerking in de backoffice ligt minder voor de hand, omdat de depots verschillende beheerssystemen en methoden hanteren.

Gemeenten

De gemeente Almere heeft een afdeling archeologie en monumentenzorg en heeft ambities met de publiekspresentatie en educatie archeologie (Huis voor de Archeologie). De gemeente Almere zou graag een eigen depot inrichten voor de vondsten die binnen Almere gedaan worden. De gemeente zou graag zien dat de vondsten die eerder in Almere zijn gedaan (zowel landgebonden als maritiem) (ook) langere tijd in Almere te zien zijn en zo het Verhaal van Almere aan een breed publiek helpen vertellen. De gemeente ondervindt hinder bij het realiseren van die ambities omdat bruiklenen tijdelijk zijn en sommige objecten niet naar Almere kunnen komen. De ambitie om ook in

Almere een depotfunctie in te richten zou ook een oplossing kunnen zijn voor het ruimtegebrek bij het provinciaal depot in Lelystad.

De andere gemeenten in Flevoland hebben weinig zicht op de ontwikkeling van Batavialand. Gevraagd naar hun wensen ten aanzien van het provinciaal depot pleiten zij voor een goed toegankelijk provinciaal depot met voldoende archeologische expertise en een nauwe samenwerking van het depot met het steunpunt SAMF en het archief. Daarnaast benadrukken de gemeenten het belang om naast de maritieme archeologie ook de landgebonden archeologie in Het Verhaal van Flevoland een goede plek te geven. Museum Schokland en de presentatie in Almere zijn daar aanvullend op.

Provincies

Alle provincies voldoen aan de wettelijke verplichting tot een provinciaal depot bodemvondsten en hebben naar het oordeel van de Erfgoedinspectie een grote inhaalslag gemaakt in de uitvoering van de taken conform de kwaliteitseisen. Grootste zorg is de achterstand in digitalisering, die de provincies naar verwachting in de loop van 2016 gezamenlijk in zullen lopen. Voorwaarde daarbij is wel dat de provincies op een lijn blijven en ieder bereid zijn hiervoor budget vrij te maken (omslag naar nieuw beheerssysteem en deelname in e-depot). De provincies Noord-Brabant, Gelderland en Utrecht nemen hierin het voortouw en de andere provincies waaronder Flevoland kunnen op termijn aansluiten.

Uit de vergelijking met de provincies Gelderland, Utrecht en Noord-Holland (zie bijlage 2) blijkt dat provinciale depots niet per definitie in de provinciehoofdstad zijn gevestigd en verschillende organisatievormen en oppervlaktes kennen. Naast de benodigde digitaliseringsslag onderzoeken provincies de toekomstbestendigheid en maken daarin keuzes: sommige provincies bereiden collectiebeleidsplannen voor op basis waarvan ook ontzamd kan worden, provincies onderzoeken samenwerking met musea (Gelderland) en kenniscentra erfgoed (Noord-Holland) of met een stedelijk depot (provincie Utrecht). De keuze welke autonome taken een depot bovenop de wettelijke taken uitvoert valt ook in iedere provincie anders uit, Utrecht kiest voor een depot zonder brede publiekstaak, Noord-Holland juist voor een depot gekoppeld aan een breed publiekscentrum (Huis van Hilde).

Provincie Flevoland

De gemeenschappelijke regeling wordt **bij de komst van Batavialand** omgevormd tot een regeling die alleen de archieftaken **betreft**. De overige taken die nu onder de gemeenschappelijke regeling vallen komen in **een stichting** waarmee de provincie een subsidierelatie zal gaan onderhouden. Daarbij overweegt de provincie nog om onderdelen (waaronder het depot) niet als subsidie maar als opdracht tot het uitvoeren van een dienst (DVO) aan te merken.

Door de verandering is het belangrijk om van start af aan de juiste afspraken aan deze opdracht (het depot) en de subsidierelatie (publiekstaken, presentatie) te koppelen. Die afspraken betreffen de wettelijke taken, de taken die de provincie volgens afspraak uitvoert, de eventuele toegevoegde taken en daarnaast de voorwaarden waaronder deze taken moeten worden uitgevoerd.

Waar de provincie voor moet waken is dat deze taken te zeer op afstand van de provincie komen te staan of te afhankelijk worden van de exploitatie van een moederinstelling. Te veel op afstand is niet wenselijk omdat de provinciale en gemeentelijke taken archeologie niet te veel uiteen moeten

lopen. Afhankelijkheid van een exploitatie is een risico wanneer tekorten in een exploitatie ook ten koste gaan van de depotfunctie en de bijbehorende expertise.

3.4 Conclusies

- Het provinciaal depot bodemvondsten moet in oppervlakte worden uitgebreid, beter aan de voorwaarden van klimaat en mogelijke wateroverlast voldoen en de fysieke toegankelijkheid verbeteren.
- De provincie Flevoland moet opnieuw een keuze maken over welke autonome taken het provinciaal depot zou moeten uitvoeren naast de wettelijke en semi-wettelijke taken.
- Er moet (tijdelijk) een dubbelfunctie worden ingesteld om de overdracht van de huidige beheerder naar zijn opvolger goed en verantwoord te regelen.
- De archeologische expertise verbonden aan het depot kan uitgebreid worden door een samenwerking met (elders aanwezige) archeologisch adviseurs en het aanstellen van een assistent beheerder.
- Er moet een keuze gemaakt worden voor de inzet op de aanpak van de achterstand in digitalisering en het toegankelijker en beter opslaan en ontsluiten van digitale documentatie. Daarbij kan Flevoland meedoen met de andere provincies, maar dat vraagt een financiële investering.
- De uitvoering van de huidige taken van het provinciaal depot leunt voor een deel op andere faciliteiten en expertise in NLE. Wanneer het provinciaal depot geen onderdeel zou worden van Batavialand is een ontvlechting van taken en budgetten noodzakelijk.
- NLE/ Batavialand heeft de ambitie het hele Verhaal van Flevoland te presenteren en ziet daarbij een wezenlijke rol voor de provinciale collectie bodemvondsten.
- NLE/ Batavialand heeft de ambitie om een kenniscentrum (Cornelis Lelycentrum) in te richten waar het provinciaal depot en het maritiem depot onderdeel van uit gaan maken.
- De financiering van de ambities van NLE/ Batavialand en de toekomstige exploitatie van Batavialand/ inrichting Cornelis Lelycentrum is nog niet rond.
- De gemeente Almere en Noordoostpolder (Museum Schokland) willen gebruik (blijven) maken van de collecties van het provinciaal depot voor eigen publiekspresentaties.
- De gemeente Almere heeft de ambitie om een gemeentelijke depot in te richten.
- Gemeenten hechten aan een goede uitvoering van de provinciale taken archeologie en vinden dat deze taken in de toekomst zichtbaar moeten blijven. De provinciale taken archeologie en monumentenzorg mogen niet afhankelijk worden van een meer commercieel verdienmodel.
- De keuzes die de provincies maken voor de uitvoering van de wettelijke taak depot variëren. De grootste variaties zien we terug in de mate van publieksopenstelling, participatie en activiteiten.

4 Varianten voor de toekomst

In dit hoofdstuk geven wij de voor- en nadelen van vier varianten voor een duurzaam model voor het provinciaal depot bodemvondsten. Voorwaarde voor een keuze voor een variant is het formuleren van de relatie tussen provincie en depot, bijbehorende afspraken en natuurlijk moet de depotfunctie aan wettelijke voorwaarden en afspraken voldoen.

Bij het formuleren van de voor- en nadelen baseren we ons op de onderzoeksresultaten tot nu toe en de volgende aspecten:

- Huisvesting (ontvangst, onderzoek en opslag vondsten en documentatie)
- Organisatie en formatie
- Toegankelijkheid
- Digitalisering
- Presentatie en publiek
- Educatie
- Vraagbaak
- Samenwerking en delen taken/expertise

Waarbij we benadrukken dat in alle varianten uitbreiding met verbouwing/nieuwbouw, vervanging formatie en het inlopen van de achterstanden in digitalisering plaats moeten vinden. Daarmee rekening houdend zien we als voor- en nadelen bij de vier varianten.

Variant 1: Het onderbrengen van het provinciaal depot bij Batavialand

Voordelen

- Het depot hoeft niet te verhuizen en kan de huidige ruimte uitbreiden met de benodigde vierkante meters.
- Door de combinatie van collecties, onderzoekstaken, advies- en presentatietaken ontstaat een stevig kenniscluster op het gebied van het Flevolands erfgoed. De collecties en functie van het depot krijgen zo meer relevantie.
- Het depot blijft goed toegankelijk voor onderzoekers, AWN en (op termijn) publiek.
- De collectie gaat onderdeel uitmaken van de presentatie van het Verhaal van Flevoland.
- Bruiklenen Almere en Schokland blijven in stand en kunnen ook uitgebreid worden.
- Publieksbereik is belangrijk voor Batavialand en ook voor het depot: doordat het draagvlak voor het Verhaal van Flevoland groeit, groeit ook het draagvlak voor erfgoed bij inwoners, organisaties en gemeenten.
- Batavialand en het depot vertegenwoordigen een provinciaal belang: de profilering en versterking van Flevoland. Het is goed om dat in één organisatie op provinciaal niveau te houden.

Nadelen

- De collectie van het depot kan ondersneeuwen in de presentaties, maritiem erfgoed trekt naar verwachting meer publiek (meer spectaculair).
- De exploitatie van Batavialand is nog niet rond en dat brengt risico's met zich mee voor ^{alle} daarin gevestigde functies. Wil de provincie het depot – waartoe zij wettelijk verplicht – deze nieuwe onderneming plaatsen waarvan het succes nog moet blijken?
- Er bestaat risico voor een dubbele investering: de eerste bij uitbreiding huidig depot, de tweede bij nieuwbouw (op termijn) van het Cornelis Lelycentrum.

Variant 2: Het opzetten van een eigenstandig depot/combinatie met SAMF

Voordelen

- Het profiel en de functie van het provinciaal depot wordt meer zichtbaar.
- De uitstraling dat het een provinciale taak betreft wordt duidelijker.
- De voorlichting aan gemeenten, publiek en onderzoekers verbreedt.
- De provincie heeft naast eigenaarschap meer zeggenschap over het depot.

Nadelen

- Meer investeringen van de provincie nodig (formatie, huisvesting, expertise etc.).
- Ontvlechting van archieftaken, educatie, communicatie, digitaal etc. die nu in NLE worden uitgevoerd.
- Het depot moet op zoek naar meer presentatiemogelijkheden of deze zelf gaan organiseren.

Variant 3: Het onderbrengen van het depot bij een ander (provinciaal) depot

Voordelen

- Kosten en beheer kunnen gedeeld worden.
- Uitwisseling van expertise tussen collecties en functies.
- Gezamenlijke nieuwbouw behoort tot de mogelijkheden.
- Gezamenlijke inhaalslag digitalisering.

Nadelen

- Bij vestiging van de depotfunctie buiten de provincie neemt de toegankelijkheid af.
- Bij vestiging van de depotfunctie buiten de provincie neemt de relevantie van de collectie af.
- Bij vestiging buiten de provincie neemt de afstand tot gemeenten, onderzoeken, AWN etc. toe.

Variante 4: Het scheiden van depotfunctie en presentatie/educatie

Variante 4 kan een aanvulling zijn op variant drie. Er is sprake van een splitsing van de depotfunctie en de presentatiefunctie. Onder variante 4 zou de optie om samen met Almere en in Almere een nieuw depot in te richten kunnen vallen.

Voordelen

- Keuze voor economisch meest voordelige locatie.
- Nieuwbouw mogelijk en het delen van de overige kosten (samen met Almere).
- Focus op presentatie en educatie op verschillende locaties in Flevoland (Almere, Batavialand, Schokland en andere mogelijke locaties).

Nadelen

- De toegankelijkheid van de collectie in depot kan afnemen afhankelijk van waar het depot gevestigd wordt.
- De focus op presentatie en educatie kan ten koste gaan van de beheer van de collectie.
- De afstand tussen depot en presentaties / educatie vraagt meer tijdsinzet en ook meer middelen.
- Bij vestiging in Almere wordt de afstand tot de provinciehoofdstad minder goed begrepen en kan er concurrentie ontstaan tussen de archeologische collecties, presentaties en activiteiten in Almere en Lelystad.

5 Uitwerking variant 1 en 4

We hebben de vier varianten uit hoofdstuk 3 aan de provincie voorgelegd, waarna de provincie heeft aangegeven een uitwerking te willen van de varianten 1 en 4:

1. Het onderbrengen van het provinciaal depot bij Batavialand.
4. Het combineren van het provinciale en een gemeentelijke depot en scheiden depot/publieksfuncties.

Wij werken de varianten uit voor wat betreft de volgende aspecten:

- Wijze van voldoen aan wettelijke taken regelgeving
- Opties voor plustaken
- Huisvesting
- Organisatie
- Expertise
- Digitalisering
- Financiën
- Voor- en nadelen
- Toekomstbestendigheid (kansen en risico's)

Variant 1: Het onderbrengen van het provinciaal depot bij Batavialand

Taken (wettelijk, semi-wettelijk, autonoom)

- Het depot voert de wettelijke en de semi-wettelijke taken uit (ontvangst, onderzoek en opslag van bodemvondsten en documentatie).
- De provincie beslist welke autonome taken zij wenst (publiekspresentatie, participatie, advies en cursussen) en maakt in haar beleid een scheiding in de uitvoering van deze taken tussen Batavialand en het depot.
- In de subsidieafspraken tussen provincie en Batavialand krijgt het provinciaal depot een aparte plaats (eventueel via DVO) waardoor wettelijke taken, semi wettelijke taken en bijbehorende formatie en budget duidelijk zijn. Afspraken over autonome taken zoals presentatie en educatie behoren tot het takenpakket van Batavialand en daarover maakt de provincie aparte subsidieafspraken met Batavialand.
- Het depot draagt met een actief bruikleenbeleid bij aan presentaties georganiseerd door derden zoals Museum Schokland en het Huis voor Archeologie in Almere.

Huisvesting

- Het depot blijft vooralsnog gevestigd in de archieftoren van NLE.
- De provincie financiert een uitbreiding van het depot door het bijtrekken van de ruimte van het statisch archief.
- Met de verbouwing voorziet de provincie ook in een verbetering van klimaateisen en veiligheid (wateroverlast).

- De daadwerkelijke depotruimte is toegankelijk voor studie en onderzoek en op aanvraag voor rondleidingen en educatieve activiteiten.
- De publiek toegankelijke activiteiten vallen onder de verantwoordelijkheid van Batavialand.

Organisatie, expertise en formatie

- De provincie maakt voor de periode 1 december 2016 – juni 2018 budget vrij voor een 0,5 FTE assistent depotbeheerder. Deze assistent depotbeheerder wordt in die periode ingewerkt voor opvolging en vervult aanvullende taken.
- De provincie beslist per 1 januari 2018 over de benodigde totale formatie (minimaal 1 FTE) provinciaal depot en het bijbehorende budget.
- De formatie maakt onderdeel uit van de formatie van Batavialand maar is apart zichtbaar binnen de organisatieopbouw van Batavialand.
- De formatie zal formatief bij voorkeur geplaatst worden binnen een cluster van collectie, kennis en adviestaken.
- Het depot werkt samen met de Archeologische Werkgemeenschap en onderdelen van Batavialand in de ondersteuning van gemeenten, organisaties en particulieren.
- Het depot werkt samen met het maritiem depot en de tentoonstellingsmakers en publieksmedewerkers van Batavialand.

Digitalisering

- De provincie maakt afspraken met Batavialand over beleid en inhaalslag digitalisering.
- Wanneer de plannen voor het e-depot en het depot beheerssysteem zijn uitgekristalliseerd maakt de provincie samen met het depot en Batavialand een invoeringsplan.
- De provincie stelt daar tijdelijk budget voor beschikbaar.

Financiën

- Het provinciale budget voor de depotfunctie dient (tijdelijk) opgehoogd te worden met een 0,5 FTE (schatting 35.000 euro structureel) en budget voor digitalisering (schatting 50.000 euro eenmalig).
- Het eenmalig benodigde budget voor uitbreiding en aanpassing van het depot bedraagt 120.000 euro (schatting).
- De provincie maakt afspraken met Batavialand over het compleet vertellen van het Verhaal van Flevoland (presentatie- en publiekstaken) en het eventueel benodigde budget daarvoor.

Voordelen

- Het depot hoeft niet te verhuizen en kan de huidige ruimte uitbreiden met de benodigde vierkante meters.
- Door de combinatie van collecties, onderzoekstaken, advies- en presentatietaken ontstaat een stevig kenniscluster op het gebied van het Flevolands erfgoed. De collecties en functie van het depot krijgen zo meer relevantie.
- Het depot blijft goed toegankelijk voor onderzoekers, AWN en de collectie voor het publiek.
- De collectie gaat onderdeel uitmaken van de presentatie van het Verhaal van Flevoland.
- Bruiklenen Almere en Schokland blijven in stand en kunnen ook uitgebreid worden.

- Publieksbereik en waardering zijn belangrijk voor Batavialand en ook voor het depot: doordat het draagvlak voor het Verhaal van Flevoland groeit, groeit ook het draagvlak voor erfgoed bij inwoners, organisaties en gemeenten.
- Batavialand en het depot vertegenwoordigen een provinciaal belang: de profilering en versterking van Flevoland. Het is goed om dat in één organisatie op provinciaal niveau te houden.

Nadelen

- De collectie van het depot kan ondersneeuwen in de presentaties, maritiem erfgoed trekt naar verwachting meer publiek (meer spectaculair).
- De exploitatie van Batavialand is nog niet rond en dat brengt risico's met zich mee voor alle daarin gevestigde functies. Wil de provincie het depot – waartoe zij wettelijk verplicht is – in deze nieuwe onderneming plaatsen waarvan het succes nog moet blijken?

Risico's en ondervanging

- 1 Er bestaat risico voor een dubbele investering: de eerste bij uitbreiding huidig depot, de tweede bij nieuwbouw (op termijn) van het Cornelis Lelycentrum. Dit kan deels ondervangen worden door:
 - De benodigde verbouwing zo minimaal mogelijk uit te voeren en pas over te gaan tot het vervangen van interieur (stellingkasten, materiaal etc.) bij de realisatie van de nieuwbouw van het Cornelis Lelycentrum.
- 2 Er bestaat risico voor het onderbelichten van de collectie van het provinciaal depot in de presentatie van het Verhaal van Flevoland. Dit kan ondervangen worden door:
 - De plustaken (presentatie, educatie en publiekstaken) onder te brengen in de subsidieafspraken met Batavialand en voorwaarden te stellen aan de onderdelen van het Verhaal van Flevoland en het presenteren van de collectie van het provinciaal depot.
- 3 Het provinciaal depot sneeuwt onder in de grote organisatie Batavialand dat zich vooral richt op publieksbereik. Of het Cornelis Lelycentrum komt niet van de grond waardoor de ambitie van Batavialand op gebied van collectie, kennis en advies wordt teruggeschroefd. Dit kan als volgt ondervangen worden:
 - De provincie moet aparte subsidieafspraken maken met Batavialand over het depot en de uitvoering van wettelijke en semi-wettelijke taken. Het provinciaal depot wordt apart zichtbaar in voortgangsrapportages en -gesprekken.
- 4 Batavialand komt niet van de grond, leidt verlies en gaat mogelijk ten onder.
 - De provincie zegt de (subsidie)afspraken ten aanzien van het depot op en brengt de wettelijke en semi-wettelijke taken elders onder.
 - De provincie neemt de mogelijkheid van het opzeggen van de (subsidie)afspraken ten aanzien van het depot op in de subsidieafspraken/dienstverleningsovereenkomst. Opzegging is mogelijk wanneer de uitvoering van wettelijke en semi-wettelijke taken conform de geldende kwaliteitseisen niet voldoet. Bij verschil van mening kan de provincie de Erfgoedinspectie vragen advies uit te brengen.

Variante 2: Het combineren van het provinciale en een gemeentelijke depot en scheiden depot/publieksfunctie (variant 4)

Taken (wettelijk, semi-wettelijk, autonoom)

- Het depot verhuist naar Almere en wordt daar gevestigd in een nieuw- of verbouw. De nieuwe functie die zo ontstaat voert wettelijke taken en semi-wettelijke taken uit.
- De autonome taken worden uitgevoerd door (met name) het Huis voor Archeologie in Almere, Museum Schokland en Batavialand Lelystad. Onder de laatste vallen tentoonstellingen, rondleidingen, lezingen en cursussen, educatie (onderwijs).
- De provincie financiert de wettelijke en semi-wettelijke taken (het depot) en maakt over de autonome taken afspraken met de gemeente Almere, Batavialand en Museum Schokland (Noordoostpolder).
- In de subsidieafspraken neemt de provincie op dat het depot ook ruimhartig mee moet werken aan bruiklenen en advies elders.

Huisvesting

- Het depot wordt gevestigd in de nieuw- of verbouw in Almere.
- Het depot wordt gefinancierd door een gezamenlijke investering van gemeente en provincie.
- Het nieuwe depot voldoet aan alle actuele eisen en is toegankelijk voor verschillende doelgroepen.
- Het nieuwe depot wordt gecombineerd met een zelfstandige presentatieruimte en ruimte voor educatieve activiteiten.
- De nieuwe functie ligt in 'de loop' en is nadrukkelijk uitnodigend voor een breed publiek (zie hiervoor de ambities van het huidige Huis voor de Archeologie Almere).

Organisatie, expertise en formatie

- Het provinciaal depot wordt onderdeel van de provinciale organisatie of de provincie richt samen met de gemeente een stichting op waaronder wettelijke taken, semi-wettelijke en autonome taken vallen. De provincie brengt depotfunctie, formatie en beheer van de collectie onder in de stichting.
- De provincie maakt voor de periode 1 december 2016 – juni 2018 budget vrij voor een 0,5 FTE assistent depotbeheerder. Deze assistent depotbeheerder wordt in die periode ingewerkt voor opvolging en vervult aanvullende taken.
- De provincie beslist per 1 januari 2018 over de benodigde formatie (minimaal 1 FTE) provinciaal depot en bijbehorend budget.
- De provinciale formatie werkt samen met de beschikbare formatie Huis voor de Archeologie Almere/de afdeling archeologie en monumentenzorg van de gemeente Almere.

Digitalisering

- De provincie maakt afspraken met het depot over beleid en inhaalslag digitalisering.
- Wanneer de plannen voor het e-depot en het depot beheerssysteem zijn uitgekristalliseerd maakt de provincie samen met het depot een invoeringsplan.
- De provincie stelt daar tijdelijk budget voor beschikbaar.

Financiën

- De provincie en de gemeente Almere maken afspraken over taken en budget. Het totale budget bestaat uit de huidige provinciale en gemeentelijke budgetten met een plus voor publieksactiviteiten.
- Het provinciale budget voor de depotfunctie dient (tijdelijk) opgehoogd te worden met een 0,5 FTE (schatting 35.000 euro) en budget voor digitalisering (schatting 50.000 euro).
- De provinciale investering in de nieuw- of verbouw is nog onbekend.

Voordelen

- De kosten en het beheer worden een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor provincie en gemeente.
- Nieuw- of verbouw zorgt ervoor dat het provinciaal depot in een keer gemoderniseerd kan worden.
- Focus op laagdrempelige presentatie en educatie in Almere en op verschillende locaties in Flevoland (Batavialand, Schokland en andere mogelijke locaties).
- Combinatie van expertise provinciaal depot en het Huis voor Archeologie Almere.

Nadelen

- De focus op presentatie en educatie kan ten koste gaan van beheer van de collectie.
- De afstand tussen depot en presentaties/educatie vraagt meer tijdsinzet en ook meer middelen.
- De benodigde investering in Almere is nog onbekend.
- Bij vestiging in Almere wordt de afstand tot de provinciehoofdstad minder goed begrepen en kan er concurrentie ontstaan tussen de archeologische collecties/presentaties in Almere en Lelystad.
- Scheiding tussen expertise provinciaal depot en Batavialand.
- Scheiding tussen landgebonden archeologie en de maritieme archeologie.

Risico's en ondervanging

- 1 De provinciale investering in de nieuw- of verbouw is nog onbekend, de planvorming loopt achter op die van Batavialand. Dit kan ondervangen worden door:
 - Op korte termijn een haalbaarheidsstudie uit te voeren in samenwerking met de gemeente Almere.
- 2 Het Verhaal van Flevoland wordt verteld op verschillende locaties, het Verhaal verliest daarmee aan kracht. Dit kan ondervangen worden door:
 - Mee te liften met de promotie van Almere in de metropoolregio Amsterdam.
 - De presentaties op verschillende locaties te combineren met routes en arrangementen.
- 3 Een keuze voor deze optie slaat een gat in concept, aantrekkingskracht en kenniscentrum. Batavialand. Dit kan ondervangen worden door:
 - Met Batavialand afspraken te maken over een duidelijke focus op de maritieme geschiedenis van Flevoland.
- 4 Gemeente Almere en de provincie moeten tot overeenstemming komen, dit kan tijd kosten of niet slagen. Dit kan ondervangen door:
 - Opdracht tot voorbereiding en uitwerken procesplan te geven aan een gezamenlijke gemeentelijke en provinciale taskforce.

Advies

De provincie vroeg DSP-groep om advies te geven over welke voorkeursvariant het beste is. Wat betreft een duurzame toekomst voor het provinciaal depot bodemvondsten adviseren wij de provincie om voor variant 1 te kiezen. De wettelijke taak voor het in stand houden van het depot en het voldoen aan de kwaliteitseisen (inhaalslag) kunnen in variant 1 kunnen mee in de ontwikkeling van Batavialand. Door daarin mee te gaan zal de provincie wel moeten investeren, maar die investering is lager dan die in optie 4. Het provinciaal depot kan binnen Batavialand samenwerken met de expertise van het maritiem depot, het archief en de collectie- en publiekstaken die nu onderdeel zijn van NLE. Ook kan het depot als onderdeel van Batavialand bruiklenen blijven verstreken aan het Huis voor de Archeologie in Almere en Museum Schokland. Tot slot biedt variant 1 de provincie de mogelijkheid om een heldere scheiding aan te brengen tussen de wettelijke taken en de autonome taken. De eerste worden een op een gekoppeld aan de depotfunctie, de tweede maken straks onderdeel uit van de **afspraken** de provincie maakt met Batavialand. Onderdeel van die afspraken is een herkenbare positie van de geschiedenis van Flevoland binnen het brede verhaal van de lage landen.

Bijlagen

Bijlage 1

B1. Taken en bepalingen overdracht van provincie naar NLE (2004)

Overgedragen werden:

Beheer collectie vondsten:

- registratie en beschrijving vondsten collectie;
- verwervingen en bruikleenverkeer;
- conservering collectie en ter deponering aangeboden vondsten.

Meldpunt archeologische vondsten:

- registratie vondsten in ARCHIS.

Informatiepunt archeologie:

- beheer documentatie;
- publicatie en archivalia over archeologie in Flevoland en in F uitgevoerd onderzoek;
- waarborgen van de toegankelijkheid en ontsluiting voor breed publiek.

Publieksbereik:

- veldactiviteiten voor participatie en educatie amateurarcheologen;
- stimuleren archeologisch onderzoek;
- contact en faciliteren amateurarcheologie;
- organisatie publieksgerichte activiteiten;
- meewerken aan tentoonstellingen ook buiten NLE.

Overdracht financiën (2005): 12.400 euro exploitatie depot, 38.205 euro formatie. Met budget archeologische activiteiten komt het op een totaal van 70.605 toegevoegd aan product NLE.

Bepalingen ten aanzien van depot en collectie:

- Houdt een depot in stand waarin archeologische vondsten kunnen worden opgeslagen.
- Houdt een archief in stand waarin archeologische documentatie kan worden opgeslagen.
- KNA - eisen gelden.
- NLE moet toestemming vragen aan GS wanneer vondsten tot budget overschrijdende kosten kunnen leiden.
- Selectiebeleid (i.o.m. provincie) en registratie vernietigingen.
- Kopieën leveren aan GS van archeologische onderzoeksrapporten (eigen en externe).
- NLE is centraal meldpunt vondsten en waarnemingen.
- NLE registreert vondsten en waarnemingen binnen een maand.
- NLE werkt (i.s.m. nog op te richten steunfunctie) archeologisch onderzoekskader uit.

Bijlage 2

B2. Vergelijking provincies

In het onderzoek maakten wij een vergelijking tussen de depotfunctie in Flevoland en die in de provincies Gelderland, Utrecht en Noord-Holland. De uitkomsten van de vergelijking staan in deze bijlage.

Rechtspersoon provinciaal depot

- In Gelderland is het provinciaal depot onderdeel van de Stichting Het Valkhof/Museum Kam in Nijmegen. Het personeel is ook in dienst van die stichting.
- In Noord-Holland is het provinciaal depot en de bijbehorende formatie onderdeel van de provincie. Op dit moment onderzoekt de provincie Noord-Holland een verzelfstandiging van het depot. Het depot is gevestigd in Castricum.
- Ook in de provincie Utrecht is het provinciaal depot inclusief formatie onderdeel van de provincie Utrecht. Het depot bevindt zich in de stad Utrecht op dezelfde locatie als het gemeentelijk depot bodemvondsten.

Oppervlakte provinciaal depot en bezettingspercentage

- In Gelderland is het depot verspreid over meer locaties. Hoofdlocatie is het provinciaal archeologisch centrum in Museum Kam, daarnaast zijn er drie andere locaties op dit moment in gebruik (oppervlakten 500 m², 420 m², 497 m² en 120 m²). Het depot is bijna vol. Museum Kam en de loods zijn eigendom van de provincie. De andere twee ruimtes worden door de provincie gehuurd.
- In Noord-Holland heeft de provincie in 2013 een nieuw depot gebouwd (onderdeel van Huis van Hilde). Oppervlakte van de delen van het gebouw bestemd voor depot is (geen gegevens bekend).
- In Utrecht beslaat het depot 216 m² en biedt vooralsnog genoeg ruimte. Met het oog op de toekomst stelt het depot uiterlijk in 2018 een collectieplan inclusief verzamel- en afstotingsbeleid op.

Formatie gekoppeld aan depot (aantal FTE en soort functies)

- In Gelderland heeft het depot een formatie van 1,6 FTE. Dat is een beheerder (1 FTE) en 0,6 FTE registrator. Uit een onderzoek naar de bedrijfsvoering blijkt dat er meer formatie nodig is: depotmedewerker, restaurator, fotograaf, medewerker documentatie en bibliotheek en een tweede registrator. Aanleiding voor de extra medewerkers is een grote schenking van het rijk. Op die schenking zit een grote achterstand in vondstarchivering. Ook is het depot nu niet ontsloten op het niveau van de individuele vondsten. Er is dus een inhaalslag nodig. Sinds kort is ook de provinciaal adviseur archeologie toegevoegd aan de formatie (1 FTE). Deze adviseur wettelijke taken adviseert over archeologisch onderzoek in ruimtelijke ontwikkelingen en ontgroningen. Mandatering van provinciale bevoegdheden en besluitvorming bleek niet nodig. De beslissing tot wel of geen archeologisch onderzoek is geen besluit dat open staat voor bezwaar en beroep.

- In Noord-Holland bestaat de formatie ten behoeve van het depot uit (gegevens 2012): 1 FTE depotbeheerder (schaal 10), een assistent depotbeheerder (0,8 FTE schaal 9), een coördinator programma (0,5 FTE schaal 11) en een huismeester (1 FTE schaal 6). Totaal 3,3 FTE
- In Utrecht is 0,9 FTE beschikbaar voor het depotbeheer (een archeoloog). Daarnaast is er ruimte voor de flexibele inhuur van medewerkers.

Provinciaal budget depot en wat daar wel en niet onder valt

- In Gelderland is het budget voor de huur van twee depotruimtes 65.000 euro per jaar. De andere depotruimtes zijn eigendom van de provincie. Voor de 1,6 FTE is 100.000 euro per jaar beschikbaar. Totaal ontvangt Museum Valkhof/Kam 1,4 miljoen euro per jaar voor de provinciale archeologie. Dat betreft wettelijke taken, semi wettelijke taken en museumtaken. Het depot in Museum Kam is toegankelijk voor publiek, de andere locaties niet. Ook zijn er wisselpresentaties in het provinciehuis. In Museum Valkhof bevindt zich een vitrine met vondsten en in Museum Kam is een vaste presentatie te zien. In Museum Kam is afgelopen week een archeo hotspot geopend.
- De provincie Utrecht heeft voor de coalitieperiode 2016 - 2019 130.000 euro beschikbaar per jaar. Daarvan is ongeveer 80.000 euro bestemd voor huisvesting en overige standaard bedrijfsmatige kosten en 50.000 euro voor de kosten om het depot toekomstbestendig te houden (digitalisering, onderzoek, samenwerking). De vaste formatie valt buiten dit budget. Het depot is niet toegankelijk voor het publiek met uitzondering van een incidentele openstelling bij Open Monumentendag en de nationale archeologie dagen. Ook is het mogelijk om voor specifieke onderzoeksvragen het depot op afspraak te bezoeken. Bruiklenen voor presentaties elders worden gestimuleerd, het depot organiseert zelf geen presentaties.
- In Noord-Holland bedragen de personeelskosten 200.000 euro. Het depot van de provincie Noord-Holland maakt onderdeel uit van Huis van Hilde en is eigendom van de provincie. De uiteindelijke bijdrage van de provincie aan het Huis zijn hoger. Huis van Hilde heeft een vaste presentatie, wisseltentoonstellingen, een café, winkel en een activiteitenprogramma. De publieksactiviteiten, horeca en winkel in Huis van Hilde worden geëxploiteerd door een externe partij.

Toekomstplannen

- De provincie Gelderland wil dat Museum Kam frontoffice en publiekstoegankelijk archeologisch centrum blijft en wil dat de inefficiënte opslag op de verschillende locaties eindigt. Museum Kam is frontoffice en presenteert belangrijke vondsten en daarnaast komt er in de toekomst een groot bulkdepot (een statisch depot). Museum Arnhem, Museum Valkhof, de gemeenten Arnhem en Nijmegen (archeologische collecties) overwegen mee te doen in het bulkdepot. De provincie wil dat het nieuwe depot gevestigd wordt in een opnieuw te bestemmen monumentaal gebouw. Op dit moment vindt een haalbaarheidsonderzoek plaats naar aantal locaties. Na een keuze voor maximaal drie locaties zal er een investeringsplan worden opgesteld. Het is daardoor nog niet bekend of de plannen ook daadwerkelijk gerealiseerd worden.
- De provincie Utrecht wil het depot als eindpunt in de archeologische keten uiterlijk in 2019 certificeren (ook al is dit op basis van de Erfgoedwet niet noodzakelijk). Daarnaast onderzoekt de provincie de mogelijkheden van samenwerking met het gemeentelijk archeologisch depot van de stad Utrecht.

- De provincie Noord-Holland onderzoekt een verzelfstandiging van het archeologisch depot en een integratie van het depot in de externe organisatie van Huis van Hilde. Ook de organisatie van Cultuurcompagnie (ondersteuning erfgoed in de provincie) gaat samen met de externe organisatie van Huis van Hilde⁶.

Inhaalslag digitalisering (samenwerking in project Noord Brabant)

- De provincie Gelderland werkt met andere provincies samen met DANS aan een centraal e-depot. De digitale opslag is vanaf 2017 verplicht. DANS slaat echter alleen data op en ontsluit niet. Dat laatste is ook de wens van provincies. De provincies hebben aangegeven dat het hier hun wettelijke taak betreft dus willen zij eisen kunnen stellen aan opslag, toegankelijkheid en kwaliteit. Een haalbaarheidsonderzoek loopt. Om ook het ontsluiten te regelen is Brabant gestart met de ontwikkeling van DBS (depot beheer systeem). Gelderland zit bij eerste groep van twee provincies die Brabant volgen.
- Ook de provincie Utrecht zit in die eerste groep die met Brabant meewerkt. De provincie wil in 2018 het nieuwe digitale depotbeheersysteem operationeel hebben en aangesloten zijn op een gecertificeerd e-depot voor opgravingsdocumentatie. Of het digitale depotbeheersysteem het huidige systeem (TMS) volledig gaat vervangen is nog onderwerp van onderzoek.
- Noord-Holland: geen gegevens bekend.

Noot 6 <http://www.archeologie.nl/nieuws-en-opinie/2016/07/11/fusie-huis-van-hilde-en-cultuurcompagnie-noord-holland/>

Bijlage 3

B3. Lijst van geïnterviewden

Organisatie	Functie	Naam
Provincie Flevoland	gedeputeerde	Michiel Rijsberman
	beleidsadviseur	Mark Waaijenberg
Batavialand/Nieuw Land Erfgoedcentrum a.i.	directeur	Hans Maris
Nieuw Land Erfgoedcentrum	depotbeheerder	Dick Velthuizen
Nieuw Land Erfgoedcentrum	Hoofd interne zaken (tijdelijke vervanger)	Sebastiaan Philips (via de mail)
Gemeente Almere (2 interviews)	stadsarcheoloog	Willem-Jan Hogestijn
Gemeente Noordoostpolder	beleidsmedewerker erfgoed	Jildou Bijlsma
Gemeente Urk	beleidsmedewerker	Paulus van Slooten
Gemeente Lelystad	beleidsmedewerker	Ellen Rozema
Gemeente Dronten	beleidsmedewerker	Erik Heldoorn
Gemeente Zeewolde	beleidsmedewerker	Gilbert van Dijk
Waterschap Zuiderzeeland	beleidsmedewerker	Margreet Vermeer
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed	vml. Hoofd maritiem depot RCE	Benno van Tilburg
	Depotbeheerder RCE	Hans Stuurop
Provincie Noord-Brabant	Provinciaal archeoloog	Martin Meffert
Provincie Gelderland	Beleidsadviseur archeologie	Petra Heeren
Provincie Noord-Holland	Provinciaal archeoloog	Geen respons
Provincie Utrecht	Beleidsadviseur archeologie	Lisa Wouters

DSP-groep BV
Van Diemenstraat 374
1013 CR Amsterdam

T +31 (0)20 625 75 37
dsp@dsp-groep.nl
www.dsp-groep.nl

KvK A'dam 33176766

DSP-groep, opgericht in 1984, is een onafhankelijk landelijk bureau voor onderzoek, advies en management, met zestig medewerkers. We werken in opdracht van de overheid (ministeries, provincies en gemeenten), maar ook van maatschappelijke organisaties op landelijk, regionaal en lokaal niveau.

Werkvelden

De werkvelden waarop we de meeste expertise hebben opgebouwd zijn veiligheid, jeugd, sport, kunst en cultuur, onderwijs, openbare ruimte en groen, sociaal beleid, stedelijke vernieuwing, welzijn, wonen en wijkgericht werken.

Dienstverlening

We ondersteunen onze opdrachtgevers bij complexe vraagstukken. We kunnen onderzoek doen, een registratiesysteem of monitor ontwikkelen, een advies uitbrengen, een beleidsvisie voorbereiden, een plan toetsen of tijdelijk het management voeren. DSP-groep geeft ook trainingen, workshops en lezingen.

Meer weten?

Neem vrijblijvend contact met ons op voor meer informatie of om een afspraak te maken. Bezoek onze website www.dsp-groep.nl voor onze projecten, publicaties en opdrachtgevers.